

Mirowska, Elżbieta

Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów

"Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska", 1, 1988, s.
159-163

Zdigitalizowano w ramach projektu pn. Budowa platformy "Podlaskie Czasopisma Regionalne", dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (umowa SONB/SP/465121/2020).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Elżbieta Mirowska

Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów

I. Powiększenie zbiorów Muzeum Wojska

Główne zadania Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów koncentrowały się w 1987 r. na dalszym pozyskiwaniu eksponatów, które wzbogacą i uatrakcyjnią naszą ekspozycję.

W 1987 r. powiększono zbiory Muzeum Wojska w Białymstoku o 384 nowe eksponaty, co stanowi rekordową ilość w stosunku do lat ubiegłych, kiedy przeciętnie pozyskiwano po 180-220 rocznie.

Tak duża ilość nabytków powstała w wyniku bardzo licznych przekazów i darów. Do największej grupy przekazów należą ordery i odznaczenia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, odznaczenia resortowe, honorowe odznaki wojewódzkie w ilości 130 egz., przekazane do naszego muzeum przez Wiceprzewodniczącego Rady Państwa Tadeusza Szlachowskiego. W tym samym okresie otrzymaliśmy z Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie "Album odznak wyższych szkół oficerskich" oraz innych odznak Ludowego Wojska Polskiego, jak również medale pamiątkowe bite w celu uczczenia pamięci zasłużonych dowódców wojskowych. Były to medale: "Gen. Prądzyński", "Gen. K. Roloff-Miałowski", "Gen. K. Świerczewski" (o łącznej ilości 51 egz.).

Przekazane medale i odznaczenia mogłyby stanowić zaczątek odrębnego działu - falerystycznego, który być może w przyszłości zostanie stworzony w Muzeum Wojska.

Inną ciekawą grupę eksponatów przekazanych nam przez pracowników Muzeum Sztuki w Wilnie stanowi zespół 93 polskich dokumentów i druków ulotnych pochodzących z okresu I wojny światowej i II Rzeczypospolitej. Dotyczą one kilku tematów nurtujących ówczesne społeczeństwo polskie, a więc głównie problemów wojny i tworzącego się państwa polskiego. Sporo odezw i ulotek związanych jest

z walką o przyszłe granice Polski, powstaniami Śląskimi oraz plebiscytem na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach. Ważnym tematem występującym w przekazanym zbiorze są rocznice narodowe, takie jak zwycięstwo pod Grunwaldem, Konstytucja 3.Maja, powstanie styczniowe.

Ulotki poświęcone rocznicy majowej pochodzące z lat 1913, 1916, 1918 i 1920, zostały wydane staraniem Towarzystwa Szkoły Ludowej. Liczny i ciekawy jest zbiór odbitek litograficznych propagujący tematykę harcerstwa, wojska polskiego oraz Towarzystwa Polskiej Macierzy Szkolnej z lat 1918-1934. Druki te, projektowane przez kilku autorów m.in. Rybkowskiego i Hulewicza, wydawane były przez różne instytucje i organizacje społeczne. Wykonywały je zakłady graficzne Warszawy, Łodzi, Krakowa, Wilna i Lwowa.

Większość z nich posiada przepięknie zaprojektowaną i starannie wykonaną szatę graficzną, a na szczególną uwagę zasługuje zbiór druków przedstawiających różne wesje godła II Rzeczypospolitej, który zaciekawia niezwykle bogactwem formy i stylizacji.

Pośród nabytków Muzeum Wojska w 1987 r. prawdziwie sensacyjnym wydarzeniem stało się znalezienie średniowiecznego miecza (XII-XIII w.). Dokonał tego mieszkaniec Białegostoku Andrzej Krasowski podczas prac rolnych we wsi Krasewice - Czerepy koło Siemiatycz. Głownia miecza dł. 81 cm, obosieczna, z wyraźnie zaznaczonym sztychem, bardzo silnie skorodowana. Zbrocze wąskie, ciągnące się na długość 4/5 głowni, trzpień płaski dł. 16 cm, głowica okrągła, ciężka, jelec prosty dł. 16 cm. Całkowita długość miecza wynosi 97 cm. Brak jest okładziny rękojeści i pochwy.

Znaleziony miecz jest 12 z kolei tego typu odkryciem na terenie Polski. Oględziny miejsca znalezienia wskazują na to, że była tam osada średniowieczna, o czym zdaje się świadczyć duża ilość fragmentów skorup glinianych, żużel, a także pobliskie cmentarzysko. Z grupy broni białej zakupiono 20 szabel polskich z okresu międzywojennego. Szczególną uwagę zwraca szabla oficera piechoty wz.1917, z austriacką głownią. Oprócz tego zakupiona została szabla oficera kawalerii wz.1917, której głownia pochodzi z wytwórni Borowskiego, ze zdobieniami w postaci dwóch elementów - orła w ko-

ronie i napisu: "ZA WIARĘ I OJCZYZNĘ 1920". Jest to jedyna szabla wz.1917 w zbiorach Muzeum Wojska w Białymstoku posiadająca zdobienia na głowni.

Z broni białej obcego pochodzenia na uwagę zasługuje francuska szabla oficerska z 1808 r., o głowni zdobionej motywem roślinnym i z resztkami złoczeń, jak również tasak francuski MAN-XI, a głowni z 1912 r. pochodzącej z wytwórni w Klingenthal, której oprawa rękojeści powstała w wytwórni w Wersalu. Stan tasaka jest bardzo dobry. Niestety brak jest pochwy.

Kolekcję broni wschodniej wzbogacił kindżał kaukaski z przełomu XIX/XX w. z wytwórni z Złatouście. Pochwa wykonana z drewna i skóry, posiada srebrne okucia (technika niello). Okładki rękojeści wykonane z rogu są również z podobnymi okuciami.

Zbiór broni palnej powiększył się o dwa obiekty polskiej konstrukcji. Są to karabin przeciwpancerny "UR" wz.35 i granatnik wz.36.

Karabin przeciwpancerny "UR" znaleziony w okolicach Brańska, stanowi pozostałość po walkach Podlaskiej i Suwalskiej Kawalerii z września 1939 r. Karabin ten produkowano w latach 1935-39 w Warszawie. Charakteryzował się dużą skutecznością rażenia. W użyciu znalazło się około 3.000 tych karabinów.

Granatnik wz.36 stanowi dość nowoczesną broń wsparcia dla małych pododdziałów piechoty. Produkowano go seryjnie w latach 1936-39. Znaleziony granatnik nie ma podstawy i dwójnoga, pozostała część jest w stanie bardzo dobrym. Charakterystyczne, że zachowało się do chwili obecnej bardzo mało zarówno granatników, jak i karabinów "UR". Oba te obiekty są godne uwagi, ponieważ stanowią namacalny dowód wysiłków polskiego przemysłu zbrojeniowego w okresie międzywojennym.

II. Powiększenie katalogu naukowego i inne prace działu

W 1987 r. sukcesywnie opracowywano nabyte muzealia, wpisując je do ksiąg, zakładając karty inwentarzowe, konserwatorskie i

magazynowe dla każdego obiektu. Część eksponatów została sfotografowana.

Jednocześnie z tymi pracami Dział Gromadzenia i Opracowywania Zbiorów prowadził korespondencję z "Desami" i prywatnymi właścicielami eksponatów, przygotowywał protokoły na komisje zakupów i brał w nich udział.

W minionym roku pracownicy działu skontrolowali ok. 90% Izb Pamięcia Narodowej w terenie, gdzie znajdują się eksponaty pochodzące z Muzeum Wojska.

Wielokrotnie udzielano pomocy merytorycznej i eksponatowej placówkom oświatowym i kulturalnym. Taką pomoc otrzymały m.in. następujące placówki:

- Liceum Ogólnokształcące w Sokółce
- Szkoła Podstawowa w miejscowości Grądy-Woniecko
- Liceum w Bielsku Podlaskim
- Muzeum Okręgowe w Białej Podlaskiej

Prowadzono wypożyczanie eksponatów - dużą partię obrazów oraz miniatury pomników (25 sztuk) wypożyczono do klubu garnizonowego w Białymstoku, 14 egz. militariów do szkolnej izby pamięci w Bielsku Podlaskim.

Oddano do konserwacji w Warszawie dwa obrazy z XVII/XVIII w. Badania nad pochodzeniem i datowaniem oraz prace konserwatorskie nad tymi obiektami nadal trwają.

Pracownicy działu opublikowali 3 artykuły o najciekawszych nabytkach muzealnych. Należy również zaznaczyć, że współpracowano z Działem Oświatowym przy realizacji wszystkich wystaw czasowych muzeum.

III. Konserwacja i renowacja zbiorów

W ciągu 1987 r. poddano rekonstrukcji 4 egz. broni palnej (zrekonstruowano kolby, odrdzewiono, uruchomiono mechanizmy). Odnowiono 3 hełmy francuskie - kawalerskie. Wykonano okładki do 3 rakiernic i dokonano renowacji rzeźby "Braterstwo Broni". Dokona-

no przeglądu i konserwacji eksponatów (broń biała i palna) całej ekspozycji stałej.

IV. Prace konserwatorów przy montażu i demontażu wystaw oraz zlecenia innych działań

Wykonano w 1987 r. prace przy trzech wystawach czasowych (podwieszenie plansz i obrazów), ustawienie kubików i eksponatów oraz ich mocowanie i ogólny retusz. Konserwatorzy dokonali montażu wszystkich wystaw na dworcu PKS wraz z pracami plastycznymi. Przygotowano do wystawy kilkadziesiąt miniatur pomników.

Przystosowano jedno z pomieszczeń magazynowych do przechowywania obrazów. Wykonano 250 sztuk fotografii eksponatów.

Pracownia konserwatorska wykonała także cały szereg prac stolarskich związanych z wystawiennictwem.